

Vec T-38/02

Groupe Danone
proti
Komisii Európskych spoločenstiev

„Hospodárska súťaž — Kartely — Pokuty — Usmernenia k metóde stanovovania
výšky pokút — Oznámenie o spolupráci“

Rozsudok Súdu prvého stupňa (piata komora) z 25. októbra 2005 II - 4426

Abstrakt rozsudku

1. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Prístup k spisu — Predmet — Rešpektovanie práva na obhajobu — Rozsah — Skutočnosti v neprospech — Vylúčenie neoznámených dôkazov*
(Článok 81 ods. 1 ES)
2. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Prístup k spisu — Dokumenty, ktoré neboli vo vyšetrovacom spise — Dokumenty, ktoré môžu slúžiť na obhajobu účastníkov konania — Povinnosť účastníkov konania požiadať o ich oznámenie*

II - 4407

3. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rešpektovanie práva na obhajobu — Oznamenie o výhradách — Povinný obsah*
(Nariadenie Rady č. 17)

4. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Právo na obhajobu — Súdne preskúvanie — Neobmedzená právomoc súdu Spoločenstva*
(Článok 229 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 17)

5. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Pritiažujúce okolnosti — Povinnosť Komisie dodržiavať svoju predchádzajúcu rozhodovaciu prax — Neexistencia*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)

6. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rešpektovanie práva na obhajobu — Prístup k spisu — Rozsah — Skutočnosti v neprospech ústne oznámené tretou osobou — Povinnosť sprístupniť ich dotknutému podniku, prípadne vytvoriť písomný dokument*

7. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Primeranosť — Súdne preskúvanie — Skutočnosti, ktoré môžu byť zohľadnené súdom Spoločenstva — Informácie neobsiahnuté v rozhodnutí, ktorým sa ukladá pokuta, nevyžadované na jeho odôvodnenie — Zahŕnutie*
(Články 229 ES, 230 ES a 253 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 17)

8. *Akty inštitúcií — Odôvodnenie — Povinnosť — Rozsah — Rozhodnutie, ktorým sa ukladajú pokuty — Uvedenie kritérií posúdenia, ktoré Komisii umožnili merať závažnosť a dĺžku trvania porušenia — Dostatočné uvedenie*
(Článok 253 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2 druhý pododsek; oznámenie Komisie 96/C 207/04 a 98/C 9/03)

9. *Hospodárska súťaž — Kartely — Vymedzenie trhu — Predmet — Určenie vplyvu na obchod medzi členskými štátmi*
(Článok 81 ods. 1 ES)

10. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Spoločenstva — Porušenia — Pokuty — Určenie — Kritériá — Zvýšenie všeobecnej úrovne pokút — Prípustnosť — Podmienky*
(Nariadenie Rady č. 17)

11. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Metóda stanovovania, ktorú definujú usmernenia vydané Komisiou — Povinnosť Komisie konať v súlade s nimi — Dôsledky — Povinnosť odôvodniť akúkoľvek odchýlku*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)

12. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Porušenia považované za veľmi závažné len na základe ich samotnej povahy — Nevyhnutnosť určiť ich dopad a geografický rozsah — Neexistencia*
(Nariadenie č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)

13. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Zohľadnenie celkového obratu dotknutého podniku a obratu dosiahnutého pri predaji tovarov, na ktoré sa porušenie vzťahuje — Hranice*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)

14. *Hospodárska súťaž — Kartely — Účast' na stretnutiach podnikov s protisúťažným cieľom — Okolnosť, ktorá pri nedištanovaní sa vo vzťahu k prijatým rozhodnutiam umožňuje dospieť k záveru o účasti na neskoršom karteli — Údajná účasť pod nátlakom — Okolnosť, ktorá nie je ospravedlnením pre podnik, ktorý nevyužil možnosť oznámenia príslušným orgánom*
(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 3)

15. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení spojená so skúmaním odstrašujúceho účinku*
(Nariadenie č. 17, článok 15 ods. 2)

16. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rozhodnutie Komisie o zistení porušenia, prijaté po inom rozhodnutí Komisie, ktoré sa týka toho istého podniku — Absencia totožnosti medzi porušeniami, ktoré sú predmetom dvoch rozhodnutí — Porušenie zásady „ne bis in idem“ — Neexistencia*

17. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Posúdenie s ohľadom na absolútne hodnoty dotknutých predajov — Prípustnosť (Nariadenie č. 17, článok 15 ods. 2)*
18. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rozhodnutie Komisie o zistení porušenia — Dôkazy, ktoré treba predložiť — Nevyhnutný stupeň dôkaznej sily (Článok 81 ods. 1 ES)*
19. *Právo Spoločenstva — Zásady — Základné práva — Prezumpcia nevinu — Konanie vo veci hospodárskej súťaže — Uplatniteľnosť*
20. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť a dĺžka trvania porušenia — Porušenie, ktorého sa dopustili viaceré podniky — Závažnosť, ktorá sa musí posúdiť individuálne (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
21. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Pritiažujúce okolnosti — Hrozba odvetných opatrení jedného podniku voči inému podniku*
22. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rozhodnutie Komisie o zistení porušenia — Použitie vyhlásení iných podnikov, ktoré sa zúčastnili na porušení, ako dôkazných prostriedkov — Prípustnosť — Podmienky (Články 81 ES a 82 ES)*
23. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Zavedenie usmernení Komisiou — Použitie spôsobu výpočtu, ktorý je založený na skutočnej závažnosti a dĺžke trvania porušenia a rešpektuje maximálnu hranicu v pomere k obratu každého podniku — Zákonnosť (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)*
24. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Pritiažujúce okolnosti — Opakované porušovanie — Pojem (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)*

25. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Nezavedenie premlčacej lehoty vylučujúce porušenie zásady právnej istoty*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
26. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti — Neuplatňovanie dohody v praxi — Posúdenie na úrovni individuálneho správania každého podniku*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15)
27. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti — Absencia opatrení na kontrolu realizácie kartelu — Vylúčenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
28. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti — Finančná situácia dotknutého podniku — Vylúčenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
29. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Neuloženie alebo zníženie pokuty výmenou za spoluprácu obvineného podniku — Nevyhnutnosť konania, ktoré Komisii ulahčilo zistenie porušenia — Informácie týkajúce sa aktov, ktoré nemôžu viesť k pokutám podľa nariadenia č. 17 — Nezohľadnenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 11 ods. 4 a 5 a článok 15; oznámenie Komisie 96/C 207/04)
30. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Postoj podniku počas správneho konania — Posúdenie miery spolupráce poskytnutej každým podnikom, ktorý sa zúčastnil kartelu — Dodržanie zásady rovnosti zaobchádzania — Neoporovnateľné miery spolupráce, ktoré odôvodňujú rozdielne zaobchádzanie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 96/C 207/04)

31. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Neuloženie alebo zníženie pokuty výmenou za spoluprácu obvineného podniku — Zníženie z dôvodu nepopretia skutkových zistení — Podmienky*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 96/C 207/04, bod D 2)

1. Cieľom prístupu k spisu vo veciach hospodárskej súťaže je umožniť adresátom oznámenia o výhradách oboznámiť sa s dôkazmi uvedenými v spise Komisie, aby sa na základe nich mohli vecne vyjadriť k záverom, ku ktorým dospela Komisia vo svojom oznámení o výhradách. Prístup k spisu tak vyplýva z procesných záruk určených na ochranu práva na obhajobu a osobitne na zabezpečenie skutočného výkonu práva byť vypočutý.

o dokumenty v neprospech žalobcu, ktoré neboli vo vyšetrovacom spise a neboli mu oznámené, musia sa tieto dokumenty ako dôkazné prostriedky odstrániť.

(pozri body 33 — 35, 65)

Komisia má teda povinnosť sprístupniť podnikom, subjektom v konaní o uplatnení článku 81 ods. 1 ES, všetky dokumenty v ich prospech i neprospech, ktoré získala v rámci vyšetrovania, s výnimkou obchodného tajomstva iných podnikov, interných dokumentov inštitúcie a iných dôverných informácií.

2. Ak sa v rámci správneho konania v oblasti hospodárskej súťaže nachádzajú dokumenty, ktoré mohli obsahovať údaje v prospech dotknutého podniku, vo vyšetrovacom spise Komisie, je prípadné zistenie porušenia práva na obhajobu nezávislé od spôsobu, akým sa dotknutý podnik správal počas správneho konania, a od otázky, či tento podnik mal povinnosť žiadať, aby mu Komisia umožnila prístup k svojmu spisu alebo mu sprístupnila určité dokumenty.

Ak sa ukáže, že Komisia sa v napadnutom rozhodnutí oprela

Naopak, ak ide o dokumenty, ktoré mohli obsahovať údaje v prospech dot-

knutého podniku a nenachádzali sa vo vyšetrovacom spise Komisie, je dotknutý podnik povinný predložiť inštitúcii výslovnú žiadosť o prístup k týmto dokumentom, pričom nekonanie takýmto spôsobom počas správneho konania má za následok neúspech v tomto bode prípadnej žaloby o neplatnosť proti konečnému rozhodnutiu.

(pozri body 36, 37, 42, 79)

3. Ak Komisia v oznámení o výhradách výslovne uvedie, že bude skúmať, či je potrebné udeliť dotknutým podnikom pokuty, a ak označí aj hlavné skutkové a právne okolnosti spôsobilé viesť k pokute, ako je napríklad závažnosť a dĺžka trvania predpokladaného porušenia a skutočnosť, že k nemu došlo úmyselne alebo z nedbanlivosti, naplní svoju povinnosť dodržať právo podnikov byť vypočutý. Takto im poskytuje údaje potrebné na ich obhajobu nielen proti uznaniu porušenia, ale tiež proti udeľeniu pokuty.

(pozri bod 50)

4. Pokiaľ ide o určenie výšky pokút udeľených za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, právo dotknutých podnikov na obhajobu je pred Komisiou zabezpečené prostredníctvom možnosti predloženia pripomienok o dĺžke trvania, závažnosti a predvídateľnosti protisúťažného charakteru porušenia. Okrem toho majú podniky prospech z dodatočnej zábezpeky, pokiaľ ide o určenie výšky pokuty, v rozsahu, v akom Súd prvého stupňa podľa článku 17 nariadenia č. 17 rozhoduje s neobmedzenou právomocou v zmysle článku 229 ES o žalobách podaných proti rozhodnutiam, v ktorých Komisia stanovila pokutu, a preto môže zrušiť, znížiť alebo zvýšiť uloženie pokuty. V rámci preskúmania s neobmedzenou právomocou je povinnosťou Súdu prvého stupňa posúdiť, či výška uloženej pokuty je proporcionálna vo vzťahu k závažnosti a dĺžke trvania porušenia, a dať do rovnováhy závažnosť porušenia a okolnosti, na ktoré poukazuje podnik.

(pozri body 51, 136)

5. Samotná skutočnosť, že Komisia vo svojej predchádzajúcej rozhodovacej praxi usúdila, že určité skutočnosti nepredstavujú priťažujúcu okolnosť na účely stanovenia výšky pokuty, nezna-

mená, že musí rovnako uvážiť aj v neskoršom rozhodnutí. Na druhej strane, možnosť daná podniku v rámci inej veci, aby sa vyjadril k zámeru o vyslovení opakovaného porušovania vo vzťahu k nemu, nijako neznamená, že Komisia je povinná takto postupovať vo všetkých prípadoch ani že pri neexistencii takejto možnosti sa dotknutému podniku bráni v plnom výkone jeho práva byť vypočutý.

iná strana ústne, musí ho dotknutému podniku sprístupniť, aby sa mohol účinne vyjadriť k záverom, ku ktorým Komisia dospela na základe tohto dôkazu. V prípade potreby musí na tento účel vytvoriť písomný dokument určený na založenie do svojho spisu.

(pozri body 57, 153, 395)

(pozri body 66, 67)

6. Komisia nemá v rámci uplatnenia pravidiel hospodárskej súťaže Zmluvy nijakú všeobecnú povinnosť vyhotoviť zápisnice z diskusií, ktoré mala len s niektorými účastníkmi porušenia počas stretnutí s nimi.

Neexistencia takejto povinnosti však neoslobodzuje Komisiu od povinností, ktoré má v oblasti prístupu k spisu. Nemožno totiž pripustiť, aby odvolanie na prax verbálnych vzťahov s tretími osobami poškodzovalo právo na obhajobu. Ak teda má Komisia v úmysle použiť vo svojom rozhodnutí dôkaz v neprospech žalobcu, ktorý jej oznámila

7. Pokiaľ ide o žaloby proti rozhodnutiam Komisie, ktorými sa ukladajú pokuty podnikom za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, má Súd prvého stupňa právomoc v dvoch smeroch. Na jednej strane je poverený preskúmať ich zákonnosť podľa článku 230 ES. V rámci toho musí najmä preskúmať dodržanie povinnosti odôvodnenia stanovenej v článku 253 ES, ktorej porušenie spôsobuje zrušiteľnosť rozhodnutia. Na strane druhej je Súd prvého stupňa v rámci neobmedzenej právomoci, ktorú mu priznáva článok 229 ES a článok 17 nariadenia č. 17, príslušný posudzovať primeranosť výšky pokút. Toto posúdenie môže odôvodniť predloženie a zohľadnenie doplňujúcich informácií, ktorých uvedenie

v napadnutom rozhodnutí nie je samo osebe vyžadované na základe povinnosti odôvodnenia stanovenej v článku 253 ES.

predstavuje, splnené, ak Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie kritériá posúdenia, ktorých sa držala pri uplatnení svojich usmernení, prípadne svojho oznámenia o spolupráci, ktoré jej umožnili merať závažnosť a dĺžku trvania porušenia na účely stanovenia výšky pokuty.

(pozri bod 95)

(pozri bod 97)

8. Rozsah povinnosti odôvodnenia týkajúceho sa stanovenia pokuty uloženej za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva sa musí určiť s ohľadom na ustanovenie článku 15 ods. 2 druhého pododseku nariadenia č. 17, podľa ktorého „pri stanovení pokuty sa bude posudzovať jednak závažnosť porušenia a tiež jeho trvanie“. Požiadavky podstatnej formálnej náležitosti, ktorú táto povinnosť odôvodnenia predstavuje, sú pritom splnené, ak Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie kritériá posúdenia, ktoré jej umožnili merať závažnosť a dĺžku trvania porušenia. Okrem toho usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESÚO, ako aj oznámenie o spolupráci v prípadoch kartelov obsahujú indikatívne pravidlá o kritériách posúdenia, ktorých sa Komisia musí držať pri meraní závažnosti a dĺžky trvania porušenia. Za týchto podmienok sú požiadavky podstatnej formálnej náležitosti, ktorú povinnosť odôvodnenia
9. V rámci uplatnenia článku 81 ods. 1 ES sa relevantný trh musí definovať na účely určenia, či dohoda môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a má za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu. Povinnosť vymedziť relevantný trh v rozhodnutí prijatom podľa článku 81 ods. 1 ES je preto Komisii uložená len v prípade, ak bez takéhoto vymedzenia nie je možné určiť, či predmetná dohoda, rozhodnutie združenia podnikov alebo zosúladený postup môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a majú za cieľ alebo za následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu.

(pozri bod 99)

10. Komisia má v rámci nariadenia č. 17 priestor na voľnú úvahu pri stanovovaní výšky pokút, aby usmerňovala správanie podnikov v zmysle dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže.

vidlá, ktoré si sama stanovila. Na zistenie závažnosti porušení preto musí Komisia povinne zohľadniť spomedzi viacerých kritérií tie, ktoré sú uvedené v usmerneniach, s výnimkou prípadu, že osobitne vysvetlí dôvody, ktoré prípadne odôvodnia odchýlenie sa od nich v konkrétnom bode.

Skutočnosť, že Komisia v minulosti uplatnila pokuty určitej výšky na určité typy porušení, ju nezjavuje možnosti zvýšiť pokutu v rozsahu stanovenom v nariadení č. 17, ak je to potrebné na zabezpečenie uskutočňovania politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže. Účinné uplatňovanie pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže naopak vyžaduje, aby Komisia mohla kedykoľvek prispôbiť výšku pokút potrebám tejto politiky.

(pozri bod 138)

(pozri body 134, 135, 154, 395, 407, 415)

11. Pokiaľ Komisia prijala usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO určené na to, aby spresnili pri rešpektovaní Zmluvy kritériá, ktoré má v úmysle uplatňovať v rámci výkonu svojej diskrečnej právomoci, vyplýva z toho vlastné obmedzenie tejto právomoci, pretože musí dodržiavať rámcové pra-

12. Komisia v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO uviedla, že za veľmi závažné sa budú najčastejšie považovať horizontálne obmedzenia typu „cenových kartelov“ alebo kvóty podielov na trhu, alebo iné postupy narušajúce riadne fungovanie vnútorného trhu. Z tohto rámcového opisu vyplýva, že dohody alebo zosúladené postupy, ktorých cieľom je určovanie cien a delenie zákazníkov, môžu už na základe ich samotnej povahy v sebe zahŕňať takúto kvalifikáciu, a to bez toho, aby bolo nevyhnutné charakterizovať takéto správanie osobitným dopadom alebo geografickým rozsahom. Tento záver je podporený skutočnosťou, že kým indikatívny opis závažných porušení uvádza, že ide obmedzenia

rovnakého druhu, ako sú porušenia definované ako mierne, „no uplatňované prísnejšie, so širším dosahom na trh a s účinkami v extenzívnych oblastiach spoločného trhu“, opis veľmi závažných porušení sa naproti tomu nezmieňuje o nijakej požiadavke dopadu ani o spôsobe účinkov v osobitnej geografickej oblasti.

vyplýva, že ani jednému z týchto obrátov nemožno pripísať neprimeranú dôležitosť v porovnaní s inými kritériami posúdenia, takže stanovenie primeranej výšky pokuty nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate.

(pozri body 158, 367)

(pozri body 150, 151)

13. Medzi kritériá posúdenia závažnosti porušenia môžu v závislosti od prípadu patriť objem a hodnota tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje, veľkosť a hospodárska sila podniku a v nadväznosti na to vplyv, ktorý tento podnik mohol vykonávať na trh. Na jednej strane z toho vyplýva, že pri určení výšky pokuty je možné zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý naznačuje, aj keď len približne a nedokonalo, jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj časť tohto obratu, ktorá pochádza z predaja tovarov, na ktoré sa porušenie vzťahuje, a je spôsobilá naznačiť rozsah tohto porušenia. Na strane druhej z toho

14. Pokiaľ bolo dokázané, že podnik sa zúčastnil na stretnutiach medzi podnikmi so zjavne protisúťažným cieľom, je úlohou tohto podniku predložiť dôkazy preukazujúce, že jeho účasť na uvedených stretnutiach nemala protisúťažný cieľ, a to tým, že preukáže, že svojim konkurentom oznámil, že sa tam zúčastnil s iným cieľom ako oni. Pri neexistencii takéhoto dôkazu o dištancovaní umožňuje účasť na týchto stretnutiach, aj pasívna, usudzovať, že podnik sa zúčastnil na karteli, ktorý z týchto stretnutí vyplýva. Okrem toho skutočnosť, že tento podnik sa nestotožňuje s výsledkami týchto stretnutí, nie je takej povahy, aby ho zbavila plnej zodpovednosti za jeho účasť na karteli. Napokon podnik, ktorý sa zúčastňoval na takých stretnutiach, sa nemôže odvolávať na skutočnosť, že sa na nich zúčastňoval pod nátlakom iných účast-

níkov s prípadnou väčšou hospodárskou silou. Namiesto účasti na predmetných činnostiach mohol totiž oznámiť tlaky, ktorým bol vystavený, príslušným orgánom a podať Komisii sťažnosť podľa článku 3 nariadenia č. 17.

(pozri body 164, 245, 423)

V oblasti práva hospodárskej súťaže Spoločenstva táto zásada zakazuje, aby Komisia znova uznala podnik za zodpovedný alebo ho stíhala z dôvodu protisúťažného správania, za ktoré už bol sankcionovaný alebo vo vzťahu ku ktorému bolo rozhodnuté, že zaň nie je zodpovedný, a to skorším rozhodnutím Komisie, proti ktorému už nemožno podať opravný prostriedok. Uplatnenie zásady *ne bis in idem* podlieha trojitej podmienke totožnosti skutkov, porušovateľa a chráneného právneho záujmu.

15. Skúmanie odstrašujúceho účinku pokút uložených za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže je integrálnou súčasťou vyváženia pokút v závislosti od závažnosti porušenia, keďže jeho cieľom je zabrániť tomu, aby metóda stanovenia viedla k pokutám, ktoré pre niektoré podniky nedosiahnu úroveň primeranú na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku.

(pozri body 184, 185)

(pozri bod 170)

17. Závažnosť porušenia pravidiel hospodárskej súťaže nemôže závisieť len od jeho geografického rozsahu ani od podielu, aký predstavujú predaje, ktoré sú predmetom porušenia, vo vzťahu k predajom uskutočneným v celej Európskej únii. Absolútna hodnota dotknutých predajov je totiž nezávisle od uvedených kritérií takisto relevantným ukazovateľom závažnosti porušenia, lebo verne odzrkadľuje hospodársku dôležitosť transakcií, ktoré má porušenie v zámere vylúčiť z riadnej hospodárskej súťaže.

16. Zásada *ne bis in idem*, zakotvená aj v článku 4 protokolu č. 7 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv, predstavuje všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, ktorej dodržiavanie zabezpečuje súd.

(pozri bod 191)

18. Pokiaľ ide o podanie dôkazu o porušení článku 81 ods. 1 ES, Komisia je povinná predložiť dôkaz o porušeníach, ktoré uvádza, a pripojiť dôkazné prostriedky vhodné na to, aby právne dostatočne preukázala existenciu skutočností vedúcich k porušeniu. Ak však má súd pochybnosť, musí byť táto pochybnosť daná v prospech podniku, ktorý je adresátom rozhodnutia o zistení porušenia. Súd preto nemôže dospieť k záveru, že Komisia právne dostatočne preukázala existenciu daného porušenia, ak pochybnosť v tomto ohľade naďalej trvá, osobitne v rámci konania o zrušenie rozhodnutia, ktorým sa ukladá pokuta.
19. Zásada prezumpcie nevinoty, ako vyplýva najmä z článku 6 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach, je súčasťou základných práv, ktoré sú podľa judikatúry Súdneho dvora, potvrdené okrem iného preambulou Jednotného európskeho aktu a článkom 6 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii, ako aj článkom 47 Charty základných práv Európskej únie, chránené v právnom poriadku Spoločenstva. Vzhľadom na povahu predmetných porušení, ako aj na povahu a stupeň prísnosti sankcií, ktoré sú s tým spojené, sa zásada prezumpcie nevinoty uplatňuje najmä na konania týkajúce sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky, ktorých výsledkom môže byť uloženie pokút alebo penále.

Preto je nevyhnutné, aby Komisia predložila presné a súladné dôkazy na odôvodnenie pevného presvedčenia, že k porušeniu došlo.

(pozri bod 216)

Treba však zdôrazniť, že každý dôkaz predložený Komisiou nemusí nutne zodpovedať týmto kritériám vo vzťahu ku každému prvku porušenia. Stačí, ak súbor dôkazov, o ktoré sa inštitúcia opiera, zodpovedá v celkovom posúdení tejto požiadavke.

(pozri body 215, 217, 218)

20. Pokiaľ sa porušenia dopustili viaceré podniky, je v rámci určenia sumy pokút namiesto skúmať pomernú závažnosť účasti každého z nich, čo v sebe zahŕňa najmä stanovenie im prislúchajúcich úloh v porušovaní počas doby ich účasti na ňom.

Tento záver predstavuje logický dôsledok zásady individualizácie trestov a sankcií, podľa ktorej podnik možno sankcionovať iba za skutočnosti, ktoré sa mu individuálne pripisujú, čo je zásada uplatniteľná v každom správnom konaní, ktoré môže viesť k sankciám podľa pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva.

(pozri body 277, 278)

21. Skutočnosť, že podnik, ktorý je účastníkom kartelu, núti iného účastníka uvedeného kartelu rozšíriť jeho rozsah tým, že mu hrozí odvetnými opatreniami v prípade odmietnutia, možno zohľadniť ako priťažujúcu okolnosť. Priamym následkom takého správania je totiž zväčšenie škôd, ktoré kartel spôsobuje, a podnik, ktorý si také správanie osvojil, musí preto znášať osobitnú zodpovednosť.

(pozri bod 281)

22. Nijaké ustanovenie ani nijaká všeobecná zásada práva Spoločenstva Komisii nezakazuje, aby voči podniku využila vyhlásenia iných inkriminovaných podnikov. Ak by to bolo inak, bremeno dokázania

správania v rozpore s článkami 81 ES a 82 ES, ktoré prislúcha Komisii, by bolo neúnosné a nezlučiteľné s poslaním dohľadu nad riadnym uplatňovaním týchto ustanovení, ktoré jej zveruje Zmluva. Vyhlásenie podniku obvineného z účasti na karteli, ktorej rozsah spochybňujú viaceré obvinené podniky, však nemožno považovať za dostatočný dôkaz o predmetnom skutkovom stave bez toho, aby ho potvrdzovali iné dôkazné prostriedky. Pokiaľ kartel zahŕňa iba dvoch účastníkov, spochybnenie obsahu vyhlásenia jedného z účastníkov druhým účastníkom stačí na to, aby sa vyžadovali ďalšie dôkazné prostriedky, ktoré by ho potvrdili. Je to tak tým skôr v prípade, ak ide o vyhlásenie smerujúce k zmierneniu zodpovednosti podniku, v ktorého mene sa uskutočnilo, dôrazom na zodpovednosť iného podniku.

Okrem toho, pokiaľ ide o dokument, ktorý preukazuje formuláciu hrozby jedného podniku inému podniku a ktorého dôkazný charakter prvý podnik spochybňuje, treba na posúdenie dôkaznej sily takého dokumentu najprv overiť vierohodnosť informácie, ktorú obsahuje. Je teda potrebné zohľadniť najmä pôvod dokumentu, okolnosti jeho

vypracovania, jeho adresáta a položiť si otázku, či sa vzhľadom na svoj obsah javí zmysluplný a dôveryhodný.

(pozri body 285, 286)

23. Podľa metódy uvedenej v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO sa výpočet súm pokút naďalej uskutočňuje v závislosti od dvoch kritérií spomínaných v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, a to závažnosti porušenia a dĺžky jeho trvania, pričom sa dodržiava maximálna hranica v pomere k obratu každého podniku zavedená tým istým ustanovením.

Nemožno preto usudzovať, že usmerne-
nia idú nad právny rámec sankcií, ako je
definovaný v tomto ustanovení.

(pozri body 343, 344)

24. Pri posudzovaní závažnosti porušenia na účely stanovenia sumy pokuty musí Komisia zohľadniť nielen osobitné okolnosti danej veci, ale aj kontext, v ktorom sa porušenie stalo, a musí dbať na odstrašujúci účinok svojej činnosti, hlavne pri typoch porušení, ktoré osobitne ohrozujú uskutočnenie cieľov Spoločenstva.

V tejto súvislosti musí analýza závažnosti porušenia, ku ktorému došlo, zohľadňovať prípadné opakované porušovanie. Z hľadiska odstrašenia je totiž opakované porušovanie okolnosťou, ktorá odôvodňuje značné zvýšenie základnej čiastky pokuty. Predstavuje totiž dôkaz o tom, že skôr uložená sankcia nebola dostatočne odstrašujúca.

Navyše okolnosť opakovaného porušovania je bez ohľadu na skutočnosť, že sa týka charakteristiky vlastnej porušiteľovi, a to jeho sklonu dopúšťať sa takých porušení, práve z tohto dôvodu veľmi významným príznakom závažnosti predmetného správania a tým nevyhnutnosti zvýšiť sumu sankcie, aby skutočne mala odstrašujúci účinok.

Pojem opakované porušovanie, ako je chápaný v určitom počte vnútroštátnych právnych poriadkov, znamená, že osoba sa dopustila nových porušení po tom, čo bola sankcionovaná za podobné porušenia.

tvoriaci právny rámec sankcií, ktoré Komisia môže ukladať za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva, ani usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO.

Pojem opakované porušovanie však s ohľadom na účel, ktorý sleduje, nevyhnutne neznamená konštatovanie predchádzajúcej peňažnej sankcie, ale iba predchádzajúceho porušenia. Zohľadnenie opakovaného porušovania totiž vedie pri danom porušení k prísnejšej sankcii pre podnik zodpovedný za skutočnosti, ktoré ho tvoria, lebo sa ukázalo, že predchádzajúce konštatovanie porušenia z jeho strany nepostačovalo na to, aby zabránilo opakovaniu protiprávneho správania. Vzhľadom na to nie je určujúcim prvkom opakovaného porušovania predchádzajúce uloženie sankcie, ale predchádzajúce konštatovanie porušenia jeho autora.

(pozri body 352, 353)

(pozri body 347 — 349, 362, 363)

25. Premlčacia lehota môže zabezpečovať funkciu ochrany právnej istoty a jej porušenie predstavuje popretie uvedenej zásady právnej istoty iba vtedy, ak taká premlčacia lehota bola stanovená vopred, čo na zistenie opakovaného porušovania vo vzťahu k podniku nestanovuje ani článok 15 nariadenia č. 17,

26. Všetky poľahčujúce okolnosti uvedené v bode 3 usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO sú založené na individuálnom správaní každého podniku.

Z toho vyplýva, že na účely hodnotenia poľahčujúcich okolností vrátane neuplatňovania dohôd nie je opodstatnené zohľadniť účinky vyplývajúce z porušenia ako celku, ktoré sa musia brať do úvahy pri posúdení skutočného dopadu porušenia na trh na účely hodnotenia jeho závažnosti (bod 1 A

prvý odsek usmernení), ale individuálne správanie každého podniku, aby sa preskúmala pomerná závažnosť účasti každého podniku na porušení.

(pozri body 383, 384)

27. Absencia opatrení na kontrolu realizácie kartelu nemôže sama osebe predstavovať poľahčujúcu okolnosť.

(pozri bod 393)

28. Komisia nemôže byť pri stanovení sumy pokuty uloženej za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva povinná brať do úvahy finančné ťažkosti podniku, čo by viedlo k získaniu neoprávnenej súťažnej výhody pre podniky, ktoré sú menej prispôsobené podmienkam trhu.

(pozri bod 413)

29. Zníženie pokuty na základe spolupráce počas správneho konania je odôvodnené iba vtedy, ak správanie dotknutého podniku Komisiu umožnilo zistiť porušenie s menšími ťažkosťami a prípadne ho ukončiť.

V tejto súvislosti nedáva spolupráca podniku pri vyšetrovaní právo na akékoľvek zníženie pokuty, pokiaľ táto spolupráca nepresiahla to, čo vyplýva z povinností, ktoré mu prislúchajú podľa článku 11 ods. 4 a 5 nariadenia č. 17. Naopak, v prípade, keď podnik v odpovedi na žiadosť o informácie podľa článku 11 nariadenia č. 17 poskytne informácie nad rámec toho, čo môže Komisia podľa uvedeného článku vyžadovať, možno dotknutému podniku znížiť pokutu.

Takisto skutočnosť, že podnik sprístupní Komisii v rámci jej vyšetrovania kartelu informácie týkajúce sa konania, za ktoré by v nijakom prípade nebol povinný zaplatiť pokutu podľa nariadenia č. 17, nepredstavuje spoluprácu, ktorá by spa-

dala pod rozsah pôsobnosti oznámenia o spolupráci v prípadoch kartelov, a teda ani jeho bodu D.

(pozri body 449, 451, 452, 471)

Okrem toho, pokiaľ podnik v rámci spolupráce iba potvrdí, a to menej presne a výslovne, určité informácie, ktoré už poskytol iný podnik v rámci spolupráce, nemožno mieru spolupráce tohto podniku, akokoľvek je nepopierateľné, že do istej miery bola pre Komisiu užitočná, považovať za porovnateľnú so spoluprácou podniku, ktorý uvedené informácie poskytol ako prvý. Vyhlásenie, ktoré sa obmedzuje na to, že v určitom rozsahu potvrdí vyhlásenie, ktoré už Komisia mala k dispozícii, totiž výrazne neuľahčuje úlohu Komisie, a teda nepostačuje na odôvodnenie zníženia sumy pokuty na základe spolupráce.

30. Komisia nemôže v rámci posúdenia spolupráce poskytnutej podnikmi počas správneho konania, ktoré sa začalo z dôvodu zakázaného kartelu, poprieť zásadu rovnosti zaobchádzania, čo je všeobecná zásada práva Spoločenstva, ktorá je porušená, ak sa s porovnateľnými situáciami zaobchádza rozdielne alebo ak sa s rozdielnymi situáciami zaobchádza rovnako, a také zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené.

(pozri body 453 — 455)

V tejto súvislosti nemôže posúdenie miery spolupráce, ktorú podniky poskytli, závisieť od čisto náhodných faktorov. Rozdielne zaobchádzanie s dotknutými podnikmi sa teda musí dať pripísať neporovnateľnej miere spolupráce, najmä v rozsahu, v akom pozostávala z poskytnutia rôznych informácií, poskytnutia týchto informácií v rôznych štádiách správneho konania, alebo za odlišných okolností.

31. Na to, aby sa podniku znížila suma pokuty z dôvodu nepopretia skutkových zistení podľa bodu D 2 druhej zarážky oznámenia o spolupráci v prípadoch kartelov, musí tento podnik výslovne informovať Komisiu, že po tom, čo sa oboznámil s oznámením o výhradách, nezamýšľa popierať vecnú správnosť skutkových zistení.

Nepostačuje však, aby podnik vo všeobecnosti tvrdil, že v súlade s oznámením o spolupráci uvádzané skutočnosti nepopiera, ak za okolností danej veci nie je toto tvrdenie Komisii nijako nápomocné. Na to, aby sa podniku mohla znížiť pokuta z dôvodu jeho spolupráce počas správneho konania, musí totiž jeho správanie uľahčovať úlohu Komisie spo-

čívajúcu v zisťovaní a potláčaní porušení pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva.

(pozri body 504, 505)